

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی

مقایسه قضاوت اخلاقی در دانش آموزان ناشنوا و عادی

به کوشش:

حسین اعتمادی

استاد راهنما:

دکتر سوسن جباری

شهریور ۱۳۹۳

به نام خدا

اظهار نامه

اینجانب حسین اعتمادی دانشجوی رشته علوم تربیتی گرایش روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی اظهار می‌کنم که این پایان نامه حال پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظهار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: حسین اعتمادی

تاریخ و امضا: ۹۳/۷/۲۷

به نام خدا

مقایسه قضاوت اخلاقی در دانش‌آموزان عادی و ناشنوا

به کوشش

حسین اعتمادی

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به عنوان بخشی از فعالیت‌های
تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی

روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی کمیته پایان نامه با درجه: عالی

دکتر سوسن جباری، استادیار بخش آموزش کودکان استثنایی (استاد راهنما) .....

دکتر فریبا خوشبخت، استادیار بخش مبانی تعلیم و تربیت (استاد مشاور) .....

دکتر ستاره شجاعی، استادیار بخش آموزش کودکان استثنایی (داور داخلی) .....

شهریور ماه ۱۳۹۳

تقدیم به:

خدایی که زیبا آفرید،

پدر و مادرم که انسان مثانه وجودم را باطل نکردند،

بزرگان که مرا آموختند

و

تمامی کودکانی که هنوز دروغ گفتن را یاد نگرفته اند؛ دست مثل یاسین!

سپاسگزاری

من علمنی حرفاً * فقط صیرنی عبداً

همیشه معلمان مهربانم را دوست داشته‌ام؛ معلمانی که قلب پر عاطفه شان را به دانش‌آموزان خود هدیه می‌دادند؛ معلمانی که نهایت آرزوی شان، آموختن به دانش‌آموزان و نظارگری رشد آنان بوده و سعی در پرورش انسان داشته‌اند، نه انسان نما.

از دکتر سوسن جباری که سمت استاد راهنمای این پژوهش را بر عهده داشتند، سپاسگزارم که مهربانی و عاطفه را به من آموخت.

از دکتر فریبا خوشبخت که در سمت استاد مشاور بودند، سپاسگزارم که سختکوشی و امید را به من نشان داد.

از دکتر ستاره شجاعی در سمت استاد داور این پژوهش نیز سپاسگزارم که دقت را به من آموخت.

همچنین از اداره بهزیستی شیراز و مسئولین محترم این اداره به خاطر حمایت و پشتیبانی مالی از این طرح پژوهشی تشکر و سپاسگزاری می‌کنم.

چکیده

مقایسه قضاوت اخلاقی دانش‌آموزان عادی و ناشنوا

به کوشش

حسین اعتمادی

هدف پژوهش حاضر مقایسه قضاوت اخلاقی در دانش‌آموزان عادی و ناشنوای شهر شیراز بود. جامعه آماری پژوهش، شامل دانش‌آموزان ناشنوا و عادی مقطع دبیرستان شهر شیراز بود که از این جامعه تعداد ۱۲۰ دانش‌آموز شنوا و ناشنوا در سطح سنی بالای ۱۶ سال به عنوان نمونه مورد بررسی قرار گرفتند. گروه دانش‌آموزان ناشنوا مشتمل بر ۶۰ دانش‌آموز (۳۰ دختر و ۳۰ پسر) و گروه دانش‌آموزان عادی نیز مشتمل بر ۶۰ دانش‌آموز (۳۰ دختر و ۳۰ پسر) بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی از بین دو مدرسه دولتی دخترانه و پسرانه دانش‌آموزان ناشنوا و دو مدرسه دولتی دخترانه و پسرانه دانش‌آموزان عادی انتخاب شدند. به منظور بررسی متغیر پژوهش، مقیاس قضاوت اخلاقی (گیبز و همکاران، ۱۹۹۲) بر روی هر یک از شرکت‌کنندگان اجرا شد. پایایی مقیاس پژوهش به وسیله ضریب آلفای کرونباخ و روش توافق بین آزمایندگان تعیین شد و همچنین روایی این مقیاس به وسیله همبستگی نمره هر بعد با نمره کل تعیین شد. نتایج حاکی از روایی و پایایی قابل قبول این مقیاس بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش آماری تی مستقل، تحلیل واریانس چند متغیری، تحلیل واریانس دو طرفه و همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد که بین دانش‌آموزان عادی و ناشنوا در نمره کل قضاوت اخلاقی و ابعاد آن تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که تاثیر جنسیت در قضاوت اخلاقی معنادار نیست. در مجموع نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که دانش‌آموزان ناشنوا با توجه به نظریه اخلاق اجتماعی گیبز، در سطح اخلاق نابالغ و در مرحله اخلاق تبادل قرار دارند و دانش‌آموزان عادی در سطح بلوغ اخلاقی و در مرحله اخلاق جامعه پسند قرار دارند. در پایان، یافته‌های پژوهش مورد بحث و نتیجه‌گیری قرار گرفت و پیشنهادات و محدودیت‌هایی نیز ارائه گردید.

کلید واژه‌ها: قضاوت اخلاقی، دانش‌آموزان ناشنوا، دانش‌آموزان عادی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه

- ۱-۱- کلیات ۲
- ۱-۲- بیان مسئله ۵
- ۱-۳- ضرورت و اهمیت پژوهش ۷
- ۱-۴- اهداف پژوهش ۸
- ۱-۴-۱- اهداف کلی ۸
- ۱-۴-۲- اهداف جزئی ۹
- ۱-۵- سؤالات پژوهش ۹
- ۱-۶- تعریف مفهومی متغیرها ۹

فصل دوم: ادبیات تحقیق

- ۱-۲- مبانی نظری ۱۲
- ۱-۱-۲- قضاوت اخلاقی ۱۲
- ۱-۱-۱-۲- رویکرد روانکاوی ۱۲
- ۱-۱-۲- دیدگاه پیاژه ۱۳
- ۱-۱-۲- دیدگاه کلبگ درباره رشد اخلاقی ۱۶
- ۱-۱-۲- دیدگاه گیلیگان ۱۹
- ۱-۱-۲- دیدگاه چهار مؤلفه‌ای رست ۲۰

۲۱	۲-۱-۱-۶- نظریه مراحل اخلاقی گیبز.....
۲۵	۲-۱-۱-۷- دیدگاه شناختی-اجتماعی بندورا.....
۲۸	۲-۲- رویکردهای ناشنوایی.....
۳۰	۲-۳- پیشینه تحقیقاتی.....
۳۰	۲-۳-۱- مطالعات داخلی.....
۳۲	۲-۳-۲- مطالعات خارجی.....
۳۷	۲-۳-۳- نتیجه گیری.....

فصل سوم: روش تحقیق

۴۰	۳-۱- طرح تحقیق.....
۴۰	۳-۲- جامعه آماری.....
۴۱	۳-۳- نمونه و روش نمونه گیری.....
۴۱	۳-۴- تعریف عملیاتی متغیرها.....
۴۱	قضاوت اخلاقی.....
۴۲	دانش آموزان ناشنوا.....
۴۲	دانش آموزان عادی (شنوا).....
۴۲	۳-۵- ابزار پژوهش.....
۴۲	مقیاس قضاوت اخلاقی.....
۴۳	۳-۶- روش نمره گذاری.....
۴۴	روایی و پایایی مقیاس.....

۴۶ ..... ۳-۷- روش اجرا

۴۶ ..... ۳-۸- روش تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم: یافته‌ها

۴۸ ..... ۴-۱- یافته‌های توصیفی پژوهش

۵۰ ..... ۴-۲- سوالات پژوهش

۵۰ ..... ۴-۲-۱- سوال اول پژوهش

۵۱ ..... ۴-۲-۲- سوال دوم پژوهش

۵۴ ..... ۴-۲-۳- سؤال سوم پژوهش

۵۶ ..... ۴-۲-۴- سؤال چهارم پژوهش

۶۳ ..... ۴-۲-۵- سؤال پنجم پژوهش

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۷۱ ..... ۵-۱- بحث و بررسی یافته‌های پژوهش

۷۱ ..... ۵-۱-۱- تبیین سوال پژوهشی اول

۷۵ ..... ۵-۱-۲- تبیین سوال پژوهشی دوم

۷۸ ..... ۵-۱-۳- تبیین سؤال پژوهشی سوم

۷۹ ..... ۵-۱-۴- تبیین سؤال پژوهشی چهارم

۸۳ ..... ۵-۱-۵- تبیین سؤال پژوهشی پنجم

۸۵ ..... ۵-۱-۶- نتیجه گیری نهایی

۸۷ ..... ۵-۱-۷- محدودیتهای پژوهش

۸۸ ..... ۵-۱-۸- پیشنهادهای کاربردی

صفحه

عنوان

۸۹	..... ۵-۱-۹- پیشنهادهای پژوهشی
۹۰	..... منابع فارسی
۹۲	..... منابع انگلیسی
۹۹	..... پیوستها
۹۹	..... پیوست یک: مقیاس قضاوت اخلاقی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۴.....	جدول ۱-۲- مراحل اخلاق اجتماعی گیبز.....
۳۰.....	جدول ۲-۲- انواع ناشنوایی بر اساس سطح شنوایی.....
۴۳.....	جدول ۱-۳- ابعاد پرسشنامه و سوالات مربوط به ابعاد.....
۴۵.....	جدول ۲-۳- ماتریس همبستگی بین ابعاد قضاوت اخلاقی و نمره کل قضاوت اخلاقی.....
۴۶.....	جدول ۱-۴- میانگین و انحراف استاندارد نمرات آزمودنی‌ها در متغیر قضاوت اخلاقی بر اساس نوع گروه (عادی و ناشنوا) و جنسیت آنها (دختر و پسر).....
۴۷.....	جدول ۲-۴- میانگین و انحراف استاندارد نمرات ابعاد قضاوت اخلاقی در گروه دانش آموزان عادی و ناشنوا.....
۴۸.....	جدول ۳-۴- نتایج آزمون تی مستقل برای مقایسه نمره کل قضاوت اخلاقی در دانش آموزان عادی و ناشنوا.....
۴۸.....	جدول ۴-۴- سطح قضاوت اخلاقی دانش آموزان ناشنوا بر اساس مدل گیبز.....
۴۹.....	جدول ۵-۴- میانگین و انحراف استاندارد نمرات ابعاد قضاوت اخلاقی در گروه دانش آموزان عادی و ناشنوا.....

- جدول ۴-۶- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) تفاوت نمرات ابعاد قضاوت اخلاقی در دانش‌آموزان عادی و ناشنوا..... ۵۰
- جدول ۴-۷- میانگین و انحراف استاندارد نمره کل متغیر قضاوت اخلاقی در گروه‌های پژوهش با توجه به جنسیت..... ۵۱
- جدول ۴-۸- نتایج تحلیل واریانس دو طرفه متغیر قضاوت اخلاقی در نمره کل (جنسیت و گروه)..... ۵۲
- جدول ۴-۹- نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی ارتباط بین سن و ابعاد قضاوت اخلاقی دانش‌آموزان ناشنوا..... ۵۲
- جدول ۴-۱۰- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) ابعاد قضاوت اخلاقی در دانش‌آموزان ناشنوا با توجه به سطح تحصیلات پدر..... ۵۳
- جدول ۴-۱۱- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) ابعاد قضاوت اخلاقی در دانش‌آموزان ناشنوا با توجه به سطح تحصیلات مادر..... ۵۴
- جدول ۴-۱۲- نتایج توصیفی بعد دارایی و سطح تحصیلات مادران دانش‌آموزان ناشنوا..... ۵۵
- جدول ۴-۱۳- نتایج آزمون تعقیبی برای سطح معناداری بعد دارایی و سطح تحصیلات مادران دانش‌آموزان ناشنوا..... ۵۵
- جدول ۴-۱۴- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) ابعاد قضاوت اخلاقی در دانش‌آموزان ناشنوا و شغل پدران آنها..... ۵۶
- جدول ۴-۱۵- نتایج توصیفی بعد دارایی و شغل پدران دانش‌آموزان ناشنوا..... ۵۷
- جدول ۴-۱۶- نتایج آزمون تعقیبی برای رابطه بعد دارایی و شغل پدران دانش‌آموزان ناشنوا..... ۵۷

- جدول ۴-۱۷- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای ابعاد قضاوت اخلاقی دانش‌آموزان ناشنوا و شغل مادر..... ۵۸
- جدول ۴-۱۸- نتایج توصیفی نمره بعد دارایی و شغل مادران دانش‌آموزان ناشنوا ۵۹
- جدول ۴-۱۹- نتایج همبستگی پیرسون بین سن دانش‌آموزان عادی و ابعاد قضاوت اخلاقی..... ۵۹
- جدول ۴-۲۰- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای ابعاد قضاوت اخلاقی دانش‌آموزان عادی با توجه به سطح تحصیلات پدر..... ۶۰
- جدول ۴-۲۱- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای ابعاد قضاوت اخلاقی دانش‌آموزان عادی با توجه به سطح تحصیلات مادر..... ۶۱
- جدول ۴-۲۲- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای ابعاد قضاوت اخلاقی در دانش‌آموزان عادی و شغل پدر..... ۶۲
- جدول ۴-۲۳- نتایج آزمون تعقیبی تفاوت بعد وابستگی و شغل پدران در دانش‌آموزان عادی..... ۶۳
- جدول ۴-۲۴- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای ابعاد قضاوت اخلاقی در دانش‌آموزان عادی و شغل مادر..... ۶۴

فهرست اشکال

صفحه

عنوان

شکل ۱-۲- نظریه چهار مولفه‌ای رست..... ۲۱

فصل اول

مقدمه

۱-۱- کلیات

رشد ارزش‌های اخلاقی^۱ در کودکان از دیرباز مورد بحث محققان بوده است. موضوع چگونگی اکتساب رفتار اخلاقی و قضاوت مستقل در موقعیت‌هایی که مستلزم تصمیم‌گیری براساس موازین اخلاقی است، نظر محققان را به خود جلب کرده است. تحقیقات پیاژه (۱۹۳۲) در این زمینه، حاکی از این است که فرآیند تحول اخلاقی در طول یک ردیف از ساخت‌های شناختی شکل می‌گیرد که هر مرحله شکل، ساخت و طرح مشخص خود را دارا می‌باشد (علیزاده موسوی، ۱۳۸۴). از نیم قرن پیش تاکنون، یافته‌های روانشناسی رشد و تحول اخلاقی و آزمون‌های رشد اخلاقی که پیاژه و کلبِرگ ارائه کرده‌اند، مورد استفاده مراکز مشاوره‌ای آموزش و پرورش و سایر مراکز روانشناسی کشور ما بوده است (لطف آبادی، ۱۳۸۴).

تمامی عوامل زبانی، شنیداری، فیزیکی، روانشناختی و جامعه‌شناختی بر فرآیند رشدی کودکانی که به موجب ناشنوایی ناتوانند، اثر می‌گذارد و به تبع این معلولیت، در برقراری ارتباط با دیگران ناتوان می‌باشند. بنا به نظر کرچمر و کرچمر^۲ (۱۹۷۸) اگرچه که چنین تعمیم‌هایی در حوزه وسیع و متنوع ناشنوایی مورد شک و تردید می‌باشد اما هرچه میزان ناشنوایی شدیدتر باشد، مشکلات فراگیری زبان نیز بیشتر می‌شود. زمانی که در درون کودک ناشنوا، تحول زبانی، رشد اجتماعی و

---

1. Moral
2. Kertchmer

فرآیند آموزشی وابستگی نزدیکی با یکدیگر دارند، برخی از این ناشنوایان از ناتوانی‌های اجتماعی و آموزشی رنج می‌برند؛ برای مثال، موفقیت‌شان در خواندن کمتر می‌شود (رایت‌استون^۱، ارونو^۲، موسکوویتز^۳، ۱۹۶۳؛ دی فرانسسکا^۴، ۱۹۷۲؛ جنسما^۵، ۱۹۷۵؛ به نقل از اندری سم^۶، لن رایت^۷، ۱۹۸۸) و فرصت‌های تعاملات اجتماعی، هم در درون و هم در برون خانواده، فراوانی کمتری دارد. وقتی که تلاش برای برقراری ارتباط با شکست مواجه شود، ناکامی به بار می‌آید که ممکن است کودک ناشنوا را به انزوای از تعاملات اجتماعی و گوشه‌نشینی سوق دهد. موانع و مشکلات ارتباطی ممکن است صفاتی از قبیل خودمحوری، تحریکی‌پذیری، تکانشگری، ناپختگی در مراقبت از دیگران و فقدان همدلی که در میان جمعیت ناشنوایان یافت می‌شود را ایجاد کند (لوین^۸، ۱۹۵۶؛ میکسل باست^۹، ۱۹۶۰؛ رینر^{۱۰} و آلتشولر^{۱۱}، ۱۹۶۶، ۱۹۷۱، به نقل از اندری سم، ۱۹۸۸) و شاید چنین ویژگی‌هایی رشد کودکان ناشنوا، به خصوص رشد اخلاقی آنان را تحت تأثیر قرار دهد.

در جوامع کثرت‌گرای سکولار، افراد حقوقی دارند. در کل، این حقوق فردی در هر فرهنگ و یا هر نقطه نظری، حداقل، منافع مشترک و مصلحت عمومی را در بردارد. احترام به خود مختاری و آزادی از همین دیدگاه روابط فردی سرچشمه می‌گیرد. تنها در شرایطی افراطی این حقوق به وسیله قالب‌های اجتماعی یا برخی اقلیت‌های فرهنگی پایمال می‌گردد. با این وجود، همچنین وجود اقلیت‌ها - قومیتی، فرقه‌ای، مذهبی، زبانی و غیره - نقطه عطف بنیانی جوامع دموکراتیک مسالمت‌آمیز می‌گردد. دنیای ناشنوایی نیز یکی از همین اقلیت‌ها است. ناشنوایان جامعه ویژه‌ای هستند که تا حد زیادی به زبانی متفاوت برای ارتباط وابسته‌اند. بنابراین جامعه باید امکاناتی را برای تحقق نیازهای

-
1. Wrightstone
  2. Aronow
  3. Moskowitz
  4. Di Francesca
  5. Jensema
  6. Andrea Sam
  7. Lan Wright
  8. Levine
  9. Myklebust
  10. Rainer
  11. Altshuler

ویژه ناشنویان فراهم کند (نانس^۱، ۲۰۰۱). از جمله حقوق این افراد آموزش آنان، به خصوص در اکتساب مهارت‌های اجتماعی و مسائل اخلاقی می‌باشد. به همین علت پرورش افرادی که دارای ارزش‌های اخلاقی مناسب باشند، سال‌هاست که مورد توجه متخصصان و دانشمندان مختلف است (برکویتز^۲ و گریچ^۳، ۱۹۹۸).

مسئله مهمی که در ارتباط با مطالعه توانایی هوشی ناشنویان مطرح بوده، مشاجراتی است که بر سر بهره هوشی کودکان مبتلا به نقایص شنوایی جریان داشته‌است. عده‌ای معتقدند که نقص شنوایی به پایین بودن بهره هوشی کمک می‌کند. این نظر بیشتر به این دلیل بوده که برای مطالعه بهره هوشی ناشنویان از تست‌هایی هوشی که به میزان زیاد جنبه کلامی داشته‌اند، استفاده شده است. اما امروزه اکثر روانشناسان با این امر موافقند که اگر از تست‌های هوشی غیرکلامی استفاده شود و به خصوص اگر این تست‌ها از طریق زبان اشاره‌ای اجرا شود، دانش‌آموزان ناشنوا از نظر هوشی عقب‌ماندگی نخواهند داشت (سولیوان^۴، ۱۹۸۱، به نقل از یارمحمدیان، ۱۳۸۵).

علاوه بر هوش، بر روی میزان رشد مهارت‌های اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن نیز تحقیقات زیادی صورت گرفته است (حسن‌زاده، افروز، ۱۳۸۶؛ بیابانگرد، ۱۳۸۴). فرآیندهای درگیر در اجتماعی شدن کودکان متعدد و پیچیده هستند. برای مثال، زبان واسطه‌ای برای توضیح مستقیم قواعد، هنجارها و ارزش‌های یک فرهنگ ویژه و همچنین ابزاری برای یادگیری ضمنی از طریق برقراری ارتباط با دیگران است (برگر^۵ و لاکمن^۶، ۱۹۶۶). عناصر غیرکلامی از قبیل ژست‌ها، حالات چهره و تقویت‌های فیزیکی همچنین در این فرآیند درگیرند. حتی دیگر پدیده‌های رشدی (مثل مشاهده، الگوبرداری و

-
1. Nunes
  2. Berkowitz
  3. Grych
  4. Sullivan
  5. Berger
  6. Lockman

رشد شناختی) نیز مشمول عناصر کلامی و غیرکلامی هستند (بندورا^۱، ۱۹۷۷، به نقل از کارول^۲ و گرینبرگ^۳، ۱۹۸۳).

۱-۲- بیان مسئله

اخلاق موضوعی است که تنها در جامعه انسانی معنا می‌یابد و بنابراین رشد اخلاق نیز در اجتماع رخ می‌دهد. این قضیه مارا به سمت چگونگی اجتماعی شدن، شناخت اجتماعی کودکان و تأثیر این فرآیند بر رشد اخلاقی آنان سوق می‌دهد.

اولین نتیجه ناشنوایی برای کودک، توقف و یا تأخیر شدید در رشد زبان گفتاری اوست، امری که هم صحبت کردن و هم درک زبان را مختل می‌کند. این مورد ما را به این نکته رهنمون می‌کند که بپرسیم زبان چه نقشی در رشد شناختی کودک دارد؟ از آنجایی که ناشنوایی مانع رشد زبان می‌شود باید بپرسیم آیا تفکر مرکب و انتزاعی می‌تواند بدون زبان رشد کند؟ آیا تفکر درونی و حافظه کاری بدون شنیدن در کودک رشد می‌کند؟ حال اگر کودکی با هیچ یک از اشکال زبان، حتی نوع اشاره‌ای آن هم در ارتباط نباشد، چه خواهد شد؟ این انزوای زبان شناختی و اجتماعی چه عواقبی را در رشد زندگی روانی کودک در پی خواهد داشت؟ سوالاتی از این قبیل، از آغاز فلسفه پرسشگری در این حیطه وجود داشته است (لین^۴، ۱۹۸۴ به نقل از مای بری^۵، ۲۰۰۲).

در تحقیقاتی که بر روی نوجوانان بزهکار^۶ انجام شده، شناخت اجتماعی و ارتباط آن با بروز رفتارهای ناهنجار مورد توجه فزاینده‌ای قرار گرفته است. اصطلاح شناخت اجتماعی مورد استفاده در

-
1. Bandura
  2. Greenberg
  3. Carol
  4. Lane
  5. May Berry
  6. Offender